

УДК 378.016:811
DOI 10.31654/2663-4902-2019-PP-3-82-93

Шмир М. Ф.

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов та методики їх викладання Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка

**ДИНАМІКА РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
В КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ**

У статті розглядається навчально-пізнавальна діяльність студентів у процесі навчання іноземної мови. Уточнюються поняття "діяльність" та "пізнавальна діяльність".

Діяльність розглядається не просто як активність людини, а як складна динамічна система, що має свою структуру, свій розвиток, а пізнавальна діяльність – це свідомо діяльність людини, яка складається із чуттєвого сприйняття, теоретичного мислення і практичної діяльності.

Підкреслюється, що пізнавальна діяльність ґрунтується на діяльнісній теорії навчання, а методологічною основою її формування і розвитку є діяльнісний підхід.

Навчально-пізнавальна діяльність реалізується у процесі формування компетенцій, а саме: предметно-змістової, методологічної, ціннісно-мотиваційної, організаційної, практичної, комунікативної, творчої. Названі компетенції проявляються і конкретизуються у професійній компетентності, яка лежить в основі підготовки вчителя іноземної мови. Складовими елементами означеної компетентності є: мотиваційна, мовна, мовленнєва, комунікативна, діяльнісна, лінгвокраїнознавча, соціокультурна та методична. Розкривається взаємозв'язок названих компетенцій.

Зосереджується увага на характеристиці пізнавальних умінь, що визначають продуктивність пізнавальної діяльності, являючись одночасно її продуктом. Серед важливих умінь пізнавальної діяльності визначаються: уміння аналізувати і порівнювати, застосовувати індукцію і дедукцію, мисленнєвий (уявний) експеримент, уміння пояснювати й обґрунтовувати свою точку зору. До важливих умінь належать: уміння абстрагування, синтезування, класифікування та інші.

У дослідженні увага приділялася значенню діяльнісного підходу у формуванні пізнавальної діяльності студентів. Для визначення ефективності його впровадження визначено рівні розвитку компонентів пізнавальної діяльності.

Дослідження показує, що пізнавальна діяльність студентів експериментальних груп знаходиться переважно на евристичному рівні, меншою мірою проявляється репродуктивний.

Наводяться порівняння результатів отриманих під час констатувального і формувального етапів експерименту, що представлено на графіках 1, 2.

Результати дослідження переконливо доводять, що ефективному формуванню пізнавальної діяльності значною мірою сприяє застосування діяльнісного підходу у процесі навчання іноземної мови.

***Ключові слова:** навчально-пізнавальна діяльність, розвиток, діяльнісний підхід, компоненти навчально-пізнавальної діяльності, обґрунтування.*

Основні завдання сучасної освіти зорієнтовані на інтелектуальний і творчий розвиток особистості, формування її комунікативної компетентності, здатності до інноваційної діяльності.

В цьому контексті досить актуальною стає проблема реалізації діяльнісного підходу в навчанні [2]. Відправною точкою у розкритті суті діяльнісного підходу є поняття "діяльність". Діяльність є основним принципом для всіх етапів навчання [7, с. 175–186].

Діяльність тісно пов'язана з активністю, яка спрямована на особистісні зміни і є основою діяльнісного підходу, змістом якого є формування в студентів уміння самостійно вирішувати проблеми в різних сферах та видах діяльності. Передбачаючи організацію самого процесу навчання як організацію і керування навчальною діяльністю студентів, діяльнісний підхід означає переорієнтацію цього процесу на постановку і самостійне виконання конкретних навчальних завдань.

У реалізації діяльнісного підходу завдання викладача полягає в тому, щоб викликати активність у студентів.

Отже, активізація процесу навчання є ключовою проблемою у підвищенні ефективності та якості навчального процесу. Особлива значущість активізації полягає в тому, що навчання спрямовується не тільки на сприймання навчального матеріалу, а й на формування позитивного ставлення студентів до самої пізнавальної діяльності.

Вирішення проблеми підвищення ефективності навчального процесу вимагає наукового переосмислення перевірених практикою умов і засобів активізації навчально-пізнавальної діяльності – це вимога часу.

Аналіз наукових досліджень. Педагогічні основи процесу пізнання в сучасних вищих закладах освіти досліджували такі вчені, як А. Алексюк, Ю. Бабанський, В. Давидов, В. Лозова, П. Підкасистий, М. Пістрак; вивченням структури процесу навчання займалися Т. Ільїна, І. Ільясов, І. Лернер, В. Фоменко, В. Ягупов; процес керування навчально-дослідною діяльністю молоді відображено в наукових працях Є. Белкіна, Л. Клименко, Н. Талізної, Ю. Щербаня; умови ефективної організації навчально-пізнавальної діяльності студентської молоді розглядали П. Автономов, В. Буряк, Л. Петренко, М. Скаткін, А. Сорокін; форми та методи активізації навчально-пізнавальної діяльності знайшли відображення в працях М. Єнікеєва, В. Лозової, В. Онищука, Л. Степашко, І. Харламова, Т. Щукіної та ін.

Мета статті полягає у розкритті особливостей формування пізнавальної діяльності студентів у навчанні іноземної мови в контексті діяльнісного підходу, окресленні основних компонентів, обґрунтуванні дидактичних умов та рівнів її розвитку.

Виклад основного матеріалу. У навчальному процесі вищого навчального закладу особливе місце займають такі організаційні форми, які забезпечують активність студентів на заняттях, підвищують знання й індивідуальну відповідальність за результати праці. Ці завдання можна успішно виконувати через технологію застосування активних форм навчання.

Навчання – найважливіший і найнадійніший спосіб отримання систематичної освіти. Відображаючи всі істотні властивості педагогічного процесу (його двосторонній характер, спрямованість та всебічний розвиток особистості, єдність змістової і процесуальних сторін тощо), слід зазначити, що навчання має свої специфічні якісні відмінності.

Навчання – складний і багатогранний процес відображення у студентів реальної дійсності. Саме спрямовальна роль педагога забезпечує повноцінне засвоєння студентами знань, умінь і навичок, розвиток їх розумових сил і творчих здібностей.

Навчання завжди відбувається в процесі спілкування і ґрунтується на вербально-діяльнісному підході. Слово водночас виступає засобом вираження та пізнання суті явища і знаряддям комунікації та способом організації практичної пізнавальної діяльності студентів.

Навчання, як і будь-який інший процес, пов'язане з рухом вперед. Воно, як і цілісний педагогічний процес, має завданьєву структуру, отже, і рух у процесі навчання йде від виконання одного завдання до іншого, просуваючи пізнання від незнання до знання, від неповного знання до більш повного і точного. Навчання, будучи двостороннім процесом, не зводиться до механічної "передачі" знань, умінь і навичок, оскільки в ньому тісно взаємодіють викладач і студент. Саме від якості цієї взаємодії залежить і якість навчання.

У процесі оволодіння знаннями, уміннями та навичками чільне місце займає їх пізнавальна активність, уміння керувати ними. З боку викладача навчальний процес може бути керованим пасивно й активно. Пасивно керованим процесом вважається

такий його спосіб організації, де основна увага приділяється формам передачі нової інформації, а процес набуття знань залишається стихійним. У цьому випадку на перше місце виступає репродуктивний шлях набуття знань. Активно керований процес спрямовується на забезпечення міцних знань студентів, на посилення зворотнього зв'язку. Тут передбачається врахування індивідуальних особливостей студентів, моделювання навчального процесу, його прогнозування, чітке планування, активне керування навчанням і розвитком кожного студента. У процесі навчання студент також може проявити пасивну й активну пізнавальну діяльність.

Для пізнавальної діяльності притаманні єдність чуттєвого сприйняття, теоретичного мислення та практичної діяльності.

Вона відбувається на кожному життєвому кроці, в соціальних стосунках студентів (продуктивна і суспільно корисна праця, ціннісно зорієнтована художньо-естетична діяльність, спілкування), а також шляхом виконання різних предметно-практичних дій у навчальному процесі (експеримент, виконання дослідницьких завдань тощо).

Застосовуючи в процесі навчання прогностичні методи, слід пам'ятати про їх як суб'єктивний, так і об'єктивний характер. Суб'єктивний шлях організації навчальної діяльності – використання методів переконання, пояснення, інформування. Об'єктивний – створення відповідних умов, які б сприяли розвитку в студентів позитивної мотивації до навчальної діяльності, щоб вони починали діяти. І тоді, якщо сама ця діяльність викличе у студентів інтерес, задоволення, азарт, можна бути впевненим, що поступово виникне потреба в такій діяльності, а значить, формується стійкий пізнавальний інтерес до неї.

Ставлення студентів до навчання характеризується їх активністю. Активність (уміння, засвоєння, зміст та ін.) визначає ступінь (інтенсивність, міцність) "зіткнення" студента з предметом його діяльності [10].

В структурі активності можна виділити такі компоненти (рис. 1):

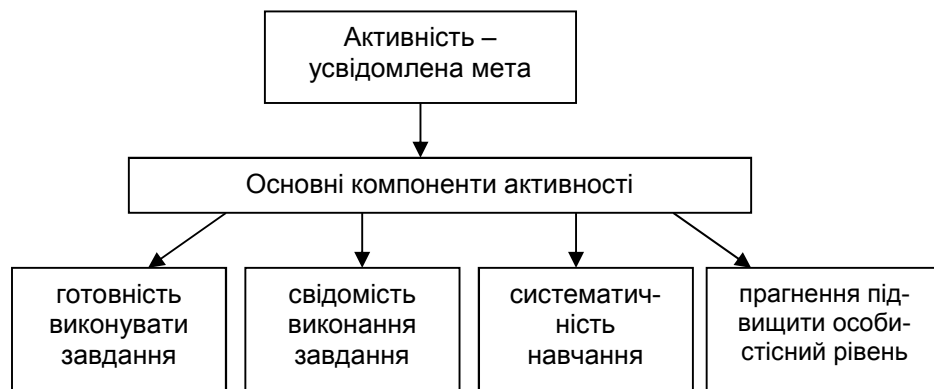

Рис. 1

Важливим компонентом структури освіти є мотивація.

Мотивація навчання має декілька значень (рис. 2).

Пізнавальна активність і самостійність не відділені один від одного: більш активні студенти, як правило, є більш самостійними; недостатня особиста активність студентів ставить їх у залежність від інших, тим самим позбавляє самостійності.

Керування активністю студентів традиційно називають активізацією. Активізацію можна визначити як довготривалий, постійно діючий процес спонукування студентів до цілеспрямованого навчання, орієнтований на подолання пасивної і стереотипної діяльності, уникнення спаду і застою у розумовій роботі. Головна мета активізації – формування активності студентів, підвищення якості навчально-виховного процесу.

Рис. 2

В педагогічній практиці використовуються різні шляхи активізації пізнавальної діяльності: різноманітність форм, методів, засобів навчання, виправданий і свідомий вибір яких, за умов умілого та педагогічно виправданого поєднання, суттєво впливає на ефективність навчальної діяльності, стимулює активність і самостійність студентів.

Найбільшої активності студентів можливо досягти тоді, коли під час занять створюють ситуації, в яких студенти самі повинні:

- 1) відстоювати свою думку;
- 2) брати участь у дискусіях і обговореннях; ставити питання своїм товаришам і педагогам;
- 3) рецензувати відповіді товаришів;
- 4) оцінювати відповіді і письмові роботи товаришів;
- 5) самостійно обирати посильне завдання;
- 6) знаходити декілька варіантів можливого вирішення пізнавальної проблеми;
- 7) застосовувати самоперевірку, аналіз особистих пізнавальних і практичних дій;
- 8) виконання пізнавальних завдань.

Шляхом спеціально підготовлених завдань, які поступово ускладнюються, створюється проблемна ситуація, для виходу з якої студентові не вистачає наявних знань і він змушений сам активно формувати нові знання за допомогою викладача і

за участю інших слухачів, спираючись на особистий або чужий досвід, логіку. Отже, студент отримує нові знання не в готових формулюваннях викладача, а в результаті активної пізнавальної діяльності. Ця діяльність повинна спрямовуватися на вирішення відповідних специфічних дидактичних завдань: руйнування неправильних стереотипів, формування прогресивних переконань.

Одне з головних завдань навчання полягає у формуванні та вдосконаленні вмій і навичок застосовувати нові знання. Сучасні технології навчання сприяють підвищенню активності студентів: істина, здобута шляхом власної напруги зусиль, має величезну пізнавальну цінність.

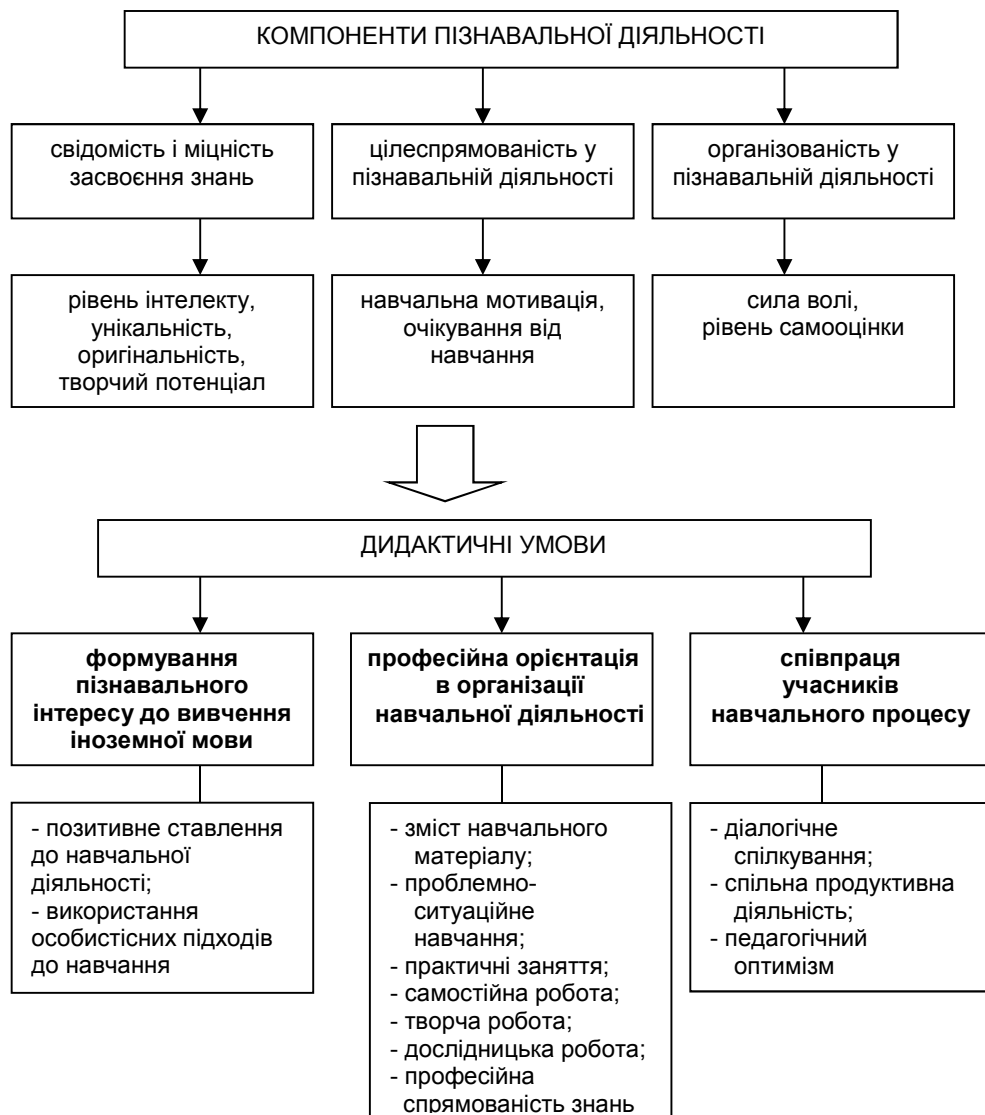
Активізацію пізнавальної діяльності студентів неможливо уявити без активізації їх уваги. Відсутність уваги стримує активність, негативно впливає на сприймання та розуміння навчального матеріалу, його запам'ятовування, не дає можливості уникнути помилок під час виконання завдань.

Як показує дослідження, активізації пізнавальної діяльності студентів сприяє використання евристичної бесіди, дидактичного матеріалу, співпраця студентів і викладача, самоконтроль і взаємоконтроль.

На основі спостереження й аналізу навчально-пізнавальної діяльності студентів ми виділили основні компоненти навчально-пізнавальної діяльності та обґрунтували дидактичні умови її розвитку.

Взаємозв'язок компонентів пізнавальної діяльності і дидактичних умов її формування подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Пізнавальна діяльність ґрунтується на діяльній теорії навчання, вона реалізується у процесі формування компетентностей, а саме: предметно-змістової, методологічної, ціннісно-мотиваційної, організаційної, практичної, комунікативної, творчої [5].

Оскільки теоретична інтерпретація навчально-пізнавальної компетентності має здійснюватися на основі діяльній теорії навчання, то саме діяльній підхід є методологічною основою формування і розвитку навчально-пізнавальної діяльності.

Розгляд навчально-пізнавальної компетентності крізь призму навчально-пізнавальної діяльності мотивується тим, що мета діяльній теорії навчання зосереджується не на засвоєнні, заучуванні суб'єктом навчальних знань як таких, а уміння діяти із знанням справи.

Знання виступають як засіб навчання, що надають суб'єкту можливість діяти. Отже, навчально-пізнавальна компетентність є предметом, засобом і продуктом навчально-пізнавальної діяльності [4].

Навчально-пізнавальна діяльність складається з дій, які виконуються за допомогою операцій, що представляють собою способи реалізації дій.

Ключовими компетентностями є предметно-змістова, методологічна та інші. Предметно-змістова компетентність включає систему знань, що формується в процесі навчально-пізнавальної діяльності. Це знання змісту, або їх можна назвати предметними знаннями. До структурних компонентів цих знань відносяться явища, факти, поняття, принципи, закони, закономірності, наукові теорії, уявлення тощо. Предметно-змістова компетентність є одним з елементів дидактичної системи, що відповідає на питання "чого вчити?" Наповнення предметно-змістової компетентності складає зміст освіти [8].

З точки зору нашого дослідження, формування пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання іноземної мови конкретизується у формуванні компетентностей з дисципліни, що вивчається, а саме: мовної, мовленнєвої, комунікативної, лінгвокраїнознавчої, соціокультурної та ін. Отже, між названими компетентностями існує взаємозв'язок (рис. 3).

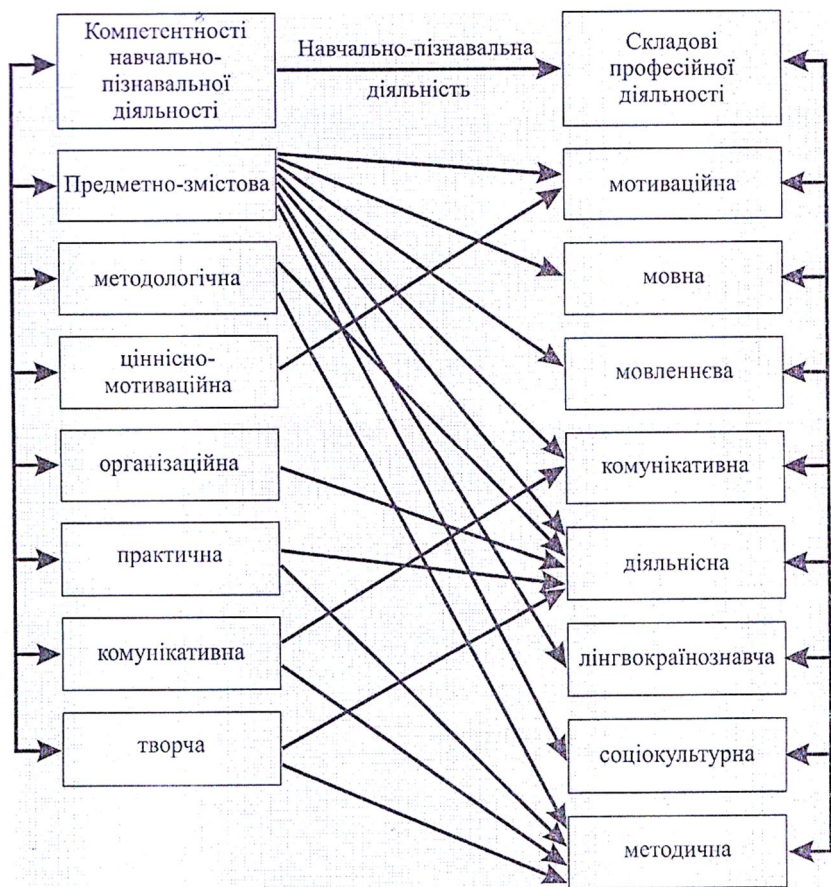

Рис. 3. Взаємозв'язок компетентностей навчально-пізнавальної діяльності і складових професійної компетентності

Зміст кожної навчальної дисципліни складає теорія, яка полягає в узагальненні та систематизації досвіду й суспільної практики, набутих протягом тривалого часу, що здійснюється на основі глибокого проникнення в суть досліджуваного явища, розкриває його зв'язки та закономірності.

Розгляд висловленого твердження крізь призму пізнавальної діяльності в навчанні іноземної мови спрямовує думку на необхідність глибоко усвідомленого вивчення матеріалу.

Важливою у пізнавальній діяльності є методологічна компетенція, яка включає в себе уміння навчально-пізнавальної діяльності, які проявляються у використанні прийомів наукового пізнання і відповідних розумових дій (рис. 4).

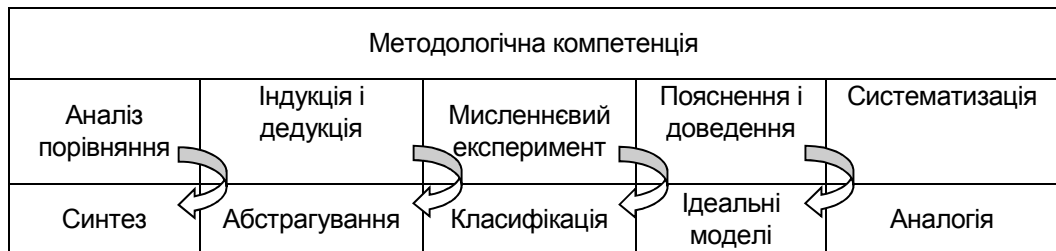

Рис. 4

Через послідовність розумових дій відбувається процес мислення. Мислити ж, або думати, зауважує Г. С. Костюк, це діяти розумово, тобто оперувати знаннями, і ці знання розмежовувати і поглиблювати, порівнювати об'єкти, аналізувати і систематизувати їх, абстрагувати істотне в них від неістотного, узагальнювати, робити висновки і таким чином доходити потрібної істини. Формування і розвиток розумових дій відбувається через виконання практичних дій за допомогою їх інтеріоризації [6].

Продуктивність навчально-пізнавальної діяльності визначають пізнавальні уміння, одночасно являючись її продуктом [9].

В процесі нашого дослідження ми намагалися простежити, які саме пізнавальні уміння сприяють розвитку пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання іноземної мови.

Виявляється, що важливе значення у формуванні пізнавальної діяльності належить умінням аналізувати і порівнювати, що виражається у здатності студента подумки розділяти об'єкт пізнання на елементи, знаходити в них спільне та відмінне, встановлювати між ними зв'язки, виділяти загальні та одиничні ознаки тощо. Це чітко проявляється у формуванні фонетичних умінь, при вимові звуків, складів, інтонацій, наголосу; порівняння особливостей положення органів мовлення та ін.

Чільне місце займає уміння застосовувати індукцію та дедукцію. Індукція відображає здатність робити узагальнення на основі ланцюжка логічних умовиводів, що спрямовані від конкретного до загального, і отримувати на основі цього нові знання.

Так, навчання говоріння є більш успішним, якщо воно здійснюється в процесі говоріння. Тобто процес пізнання спрямовується від конкретного до загального. Індукція пов'язана із дедукцією, яка полягає у здатності студентів робити висновки, обґрунтування, умовиводи, рухаючись від загального до конкретного. Наприклад, розгляд порядку слів у реченні (простому, складному) тощо.

Не менш важливим виявилось уміння застосовувати мисленнєвий (уявний) експеримент, що відображає здатність студента оперувати ідеалізованими об'єктами. Це проявляється в явному відборі тих чи інших положень, що дозволяють висловити важливі особливості досліджуваного явища. Це спостерігається при побудові висловлювання, складанні тексту, дискурсу.

Уміння пояснювати та обґрунтовано доводити свою точку зору, викладати зміст проблеми, способа її вирішення в процесі навчально-пізнавальної діяльності простежується в евристичній бесіді, в діалогічній мові тощо.

Формуванню названих умінь сприяє проведення бесід, діалогів, дискусій, круглих столів, конференцій іноземною мовою.

Важливе значення має уміння абстрагування, яке характеризує здатність студента виділяти ті істотні ознаки і властивості об'єкта пізнання, які є важливими в контексті виконання певної навчально-пізнавальної діяльності. Цьому сприяє навчання реферування, анотування тощо.

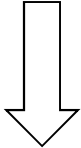
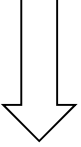
До важливих умінь пізнавальної діяльності можуть відносити уміння синтезувати. Систематизувати, класифікувати, використовувати аналогію, створювати і використовувати ідеальні моделі та інше [3].

В нашому дослідженні увага акцентується на значенні діяльнісного підходу у формуванні пізнавальної діяльності студентів.

З метою визначення ефективності впровадження даного підходу було визначено такі рівні розвитку компонентів пізнавальної діяльності: репродуктивний, евристичний та креативний. Критерії їх визначення подано у таблиці 2.

Таблиця 2

Компоненти пізнавальної діяльності студентів і рівні їх розвитку

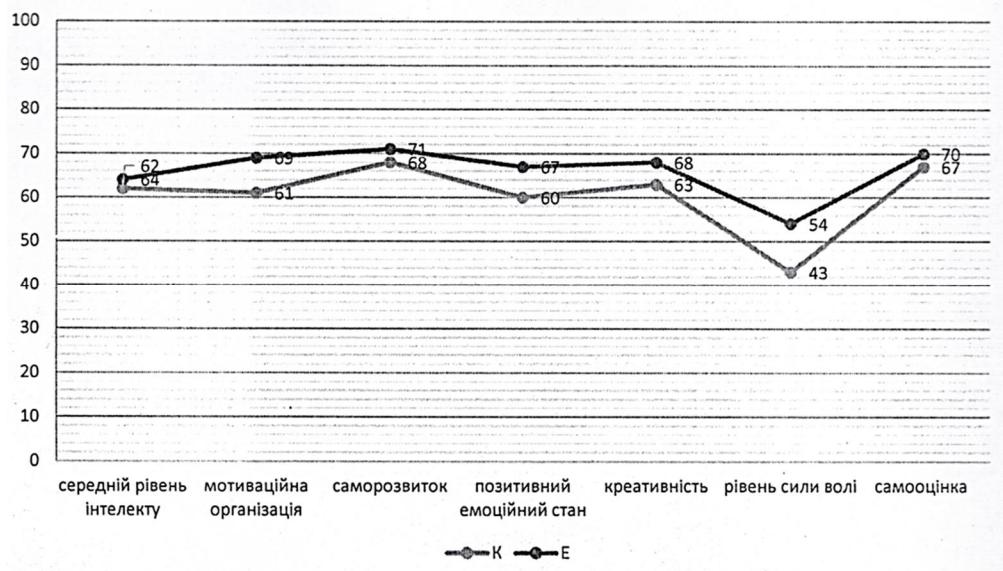
КОМПОНЕНТИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ			
Свідомість і міцність засвоєних знань	Цілеспрямованість у пізнавальній діяльності	Організованість у пізнавальній діяльності	Рівні розвитку
<i>рівень інтелекту, оригінальність, унікальність, творчий потенціал</i>	<i>навчальна мотивація, очікування від навчання</i>	<i>сила волі, рівень самооцінки</i>	Рівні розвитку
Низький рівень інтелекту: теоретичні знання мають уривчастий характер. Вміння брати участь у нескладній розмові. Допускаються помилки: знання використовують при виконанні завдань репродуктивного типу	Пасивність під час занять. Нерозуміння вивченого. Серед мотивів переважають "позиція студента" і "зовнішня мотивація". Провідний стимул – похвала	Вольові зусилля нестійкі, ініціатива і самоконтроль відсутні, навчальна діяльність постійно коригується викладачем. Низький рівень самооцінки	Репродуктивний рівень
Середній рівень інтелекту: студент спроможний переносити знання в нові ситуації, аргументує власні підходи. Вміє спілкуватися, складати зв'язні повідомлення, висловлювати свою думку, студент вільно оперує знаннями і може застосовувати їх у практичній діяльності	Розуміння зв'язку між різними розділами предмета, часткова зацікавленість предметом вивчення. Мотивація до навчання виражається у спілкуванні ("комунікативна") та емоційному задоволенні від навчання. Задоволення в межах провідної діяльності, що стосується певної роботи під час занять	Вольові зусилля та ініціатива проявляються за наявності стимулів, самоконтроль застосовується нерегулярно. Навчальна діяльність потребує корекції викладачем. Середній рівень самооцінки	Евристичний рівень

Продовження таблиці 3

<p>Високий рівень інтелекту: досконале знання та розуміння понятійного апарату будь-якої теми. Високий рівень творчого застосування знань при виконанні завдань дослідницького характеру.</p>	<p>Очікування збігаються із змістом матеріалу. "Пізнавальна мотивація" має місце в усіх випадках, відкрито виражається потреба, бажання дізнатися щось нове, користуватись набутими знаннями. Самоаналіз, мотивація "саморозвитку" в навчальній діяльності, інтелектуальний розвиток високий, адекватні професійні амбіції ("мотив досягнення")</p>	<p>Вольова зусилля та ініціатива сталі, регулярно застосовується самоконтроль, діяльність спрямована на досягнення пізнавальних цілей. Високий рівень самооцінки</p>	<p>Креативний рівень</p>
---	---	--	--------------------------

Проведені дослідження дали можливість виявити провідні характеристики компонентів, що визначають формування пізнавальної діяльності, а саме:

- середній рівень інтелекту (експериментальна група – 64 %, контрольна – 62 %);
- мотиваційна орієнтація (експериментальна група – 69 %, контрольна – 61 %);
- саморозвиток (експериментальна група – 71 %, контрольна – 68 %);
- позитивний емоційний стан під час навчання (експериментальна група – 67 %, контрольна – 60 %);
- середній рівень показників креативності (експериментальна група – 68 %, контрольна – 63 %);
- рівень сили волі (експериментальна група – 54 %, контрольна – 43 %);
- рівень самооцінки (експериментальна група – 70 %, контрольна – 67 %).

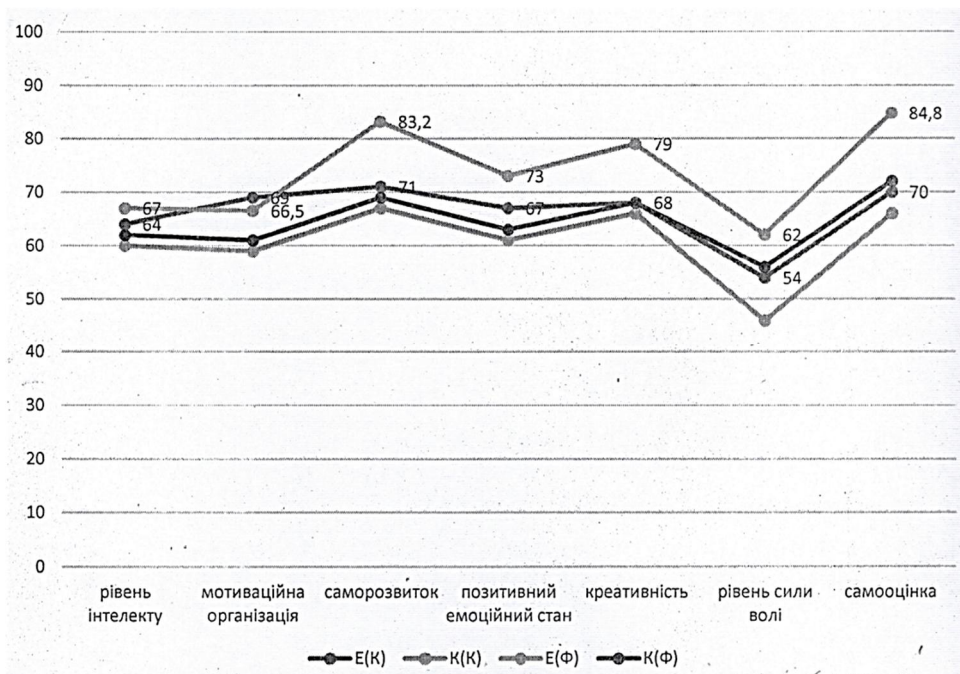
Графік 1. Рівень розвитку компонентів пізнавальної діяльності (констатувальний етап)

Дослідження показує, що пізнавальна діяльність студентів експериментальних груп знаходиться на евристичному рівні. Деякі показники відповідають репродуктивному. Також компоненти пізнавальної діяльності студентів перебувають у різнорів-

невному стані: показники одного або двох компонентів відповідають евристичному рівню. Інші знаходяться на репродуктивному.

Під час формувального етапу експерименту враховувались результати констатувального, основна мета якого полягала у перевірці ефективності формування пізнавальної діяльності за умов упровадження в навчальний процес діяльнісного підходу.

Результати аналізу експериментальних даних засвідчують позитивну динаміку рівня загального інтелекту студентів експериментальних груп (на 4 % вищий, ніж студентів контрольних груп). Провідними мотивами, які відповідають креативному рівню формування пізнавальної діяльності, є пізнавальний мотив саморозвитку і досягнення. За даними результатів аналізу мотивів навчальної діяльності, в експериментальних групах вищезазначені показники є переважаючими, а саме показники пізнавального мотиву більші на 4,5 % показників контрольної групи, показники мотиву саморозвитку вищі на 13,2 %, показники мотиву досягнення на 6 %. Різниця рівня творчого потенціалу експериментальних груп вища на 32,3 %. Для студентів експериментальних груп характерний високий рівень сили волі (56,6 %), а також середній рівень самооцінки вищий на 14,8 % порівняно з контрольними групами.

Графік 2. Динаміка розвитку компонентів пізнавальної діяльності

Одержані результати переконливо стверджують, що ефективному формуванню пізнавальної діяльності сприяє впровадження у навчальний процес діяльнісного підходу.

Перспективи дослідження вбачаємо у розробці системи прийомів й умій застосовувати діяльнісний підхід у навчанні іноземної мови.

Література

1. Атанов Г. А. Деятельностный подход в обучении. Донецк: ЕАИ-Пресс, 2011. 160 с.
2. Атанов Г. А., Пустынникова И. Н. Обучение и искусственный интеллект, или Основы современной дидактики. Донецк: Изд-во ДООУ, 2002. 504 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005. 1728 с.
4. Воронцов С. Учебно-познавательная компетентность старшеклассников: состав и структура. *Наука и школа*. 2007. № 1. С. 36–38.
5. Головань М. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*. 2008. № 3. С. 23–30.

6. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ: Радянська школа, 1989. 608 с.
7. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. Москва: Педагогика, 1975. С. 175–181.
8. Малафійк І. В. Дидактика: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2009. 295 с.
9. Талызина Н. Ф. Управление процессом усвоения знаний. Москва: Изд-во МГУ, 1984. 344 с.
10. Щукина Г. Роль деятельности в учебном процессе: кн. для учителя. Москва: Просвещение, 1986. С. 15–16.

References

1. Atanov, H.A. (2011). *Deiatelnostnyi podkhod v obuchenyyu* [Activity approach in training]. Donetsk: EAY-Press [in Ukrainian].
2. Atanov, H.A. & Pustynnykova, Y.N. (2002). *Obuchenye y uskusstvennyi yntelekt, yly Osnovy sovremennoi dydaktykanov* [Training and Artificial Intelligence, or the Basics of Modern Dream Didactics]. Donetsk: Yzd-vo DOU [in Ukrainian].
3. Busel, V.T. (Eds.). (2005). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.)* [A great explanatory dictionary of modern Ukrainian (with additions and supplements)]. Kyiv; Irpin: VTF "Perun" [in Ukrainian].
4. Vorovshchikov S. (2007). *Uchebno-poznavatelnaia kompetentnost starsheklassnykov: sostav y struktura* [High school students' educational and cognitive competence: composition and structure]. *Nauka y shkola*, 1, 36–38 [in Ukrainian].
5. Holovan, M. (2008). Kompetentsiia i kompetentnist: dosvid teorii, teoriia dosvidu [Competence and competence: experience of theory, theory of experience]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher education in Ukraine*, 3, 23–30 [in Ukrainian].
6. Kostiuk, H.S. (1989). *Navchalno-vykhovnyi protses i psykhychnyi rozvytok osobystosti* [Educational process and mental development of the individual]. Kyiv: Radianska shkola [in Ukrainian].
7. Leontev, A.N. (1975). *Deiatelnost. Soznanye. Lychnost* [Activity. Consciousness. Personality]. Moskva: Pedahohyka [in Russian].
8. Malafiiik, I.V. (2009). *Dydaktyka* [Didactics]. Kyiv: Kondor [in Ukrainian].
9. Talyzyna, N.F. (1984). *Upravlenye protsessom usvoeniya znanyi* [Management of knowledge assimilation process]. Moskva: Yzd-vo MHU [in Russian].
10. Shchukyna, H. (1986). *Rol deiatelnosti v uchebno protsesse* [The role of activity in the learning process]. Moskva: Prosveshchenye [in Russian].

Шмыр М. Ф.

кандидат педагогических наук, доцент кафедры иностранных языков и методики их преподавания Кременецкой областной гуманитарно-педагогической академии им. Тараса Шевченко

Динамика развития учебно-познавательной деятельности студентов в процессе обучения иностранному языку в контексте деятельностного подхода

В статье рассматривается учебно-познавательная деятельность студентов в процессе обучения иностранному языку. Уточняются понятия "деятельность" и "познавательная деятельность".

В исследовании внимание уделялось значению деятельностного подхода в формировании познавательной деятельности студентов. Для определения эффективности его внедрения определены уровни развития компонентов познавательной деятельности.

Исследование показывает, что познавательная деятельность студентов экспериментальных групп находится преимущественно на эвристическом уровне, в меньшей степени проявляется репродуктивный.

Результаты исследования убедительно доказывают, что эффективному формированию познавательной деятельности в значительной степени способствует применение деятельностного подхода в процессе обучения иностранному языку.

Ключевые слова: учебно-познавательная деятельность, развитие, деятельностный подход, компоненты учебно-познавательной деятельности, обобщение.

Shmyr M. F.

ped. Associate Professor, Associate Professor, Department of Foreign Languages and Teaching Methods of the Kremets Regional Humanitarian-Pedagogical Academy them. Taras Shevchenko

Dynamics of development of students' learning activities in the process of foreign language learning in the context of the activity approach

The article deals with the educational and cognitive activity of students in the process of learning a foreign language. The concepts of "activity" and "cognitive activity" are clarified.

Activity is seen not simply as human activity, but as a complex dynamic system that has its structure, its development, and cognitive activity – a conscious human activity, which consists of sensory perception, theoretical thinking and practical activity.

It is emphasized that cognitive activity is based on the activity theory of learning, and the methodological basis of its formation and development is the activity approach.

Educational and cognitive activity is realized in the process of competence formation, namely: subject-content, methodological, value-motivational, organizational, practical, communicative, creative. These competences are manifested and specified in the professional competence that underlies the training of a foreign language teacher. The constituent elements of this competence are: motivational, linguistic, speech, communicative, activity, linguistic, socio-cultural and methodological. The relationship between these competences is revealed.

The focus is on the characteristics of cognitive skills that determine the performance of cognitive activity, while being its product. Important cognitive skills are: the ability to analyze and compare, to apply induction and deduction, a thought (imaginary) experiment, the ability to explain and justify their point of view. Important skills include: ability to abstract, synthesize, classify and others.

In the research the attention was paid to the importance of the activity approach in the formation of students' cognitive activity. To determine the effectiveness of its implementation, the levels of development of components of cognitive activity have been determined.

The study shows that the cognitive activity of students in the experimental groups is predominantly at the heuristic level, to a lesser extent reproductive.

The results obtained during the ascertaining and forming stages of the experiment are presented, which are presented in Charts 1, 2.

The results of the study convincingly prove that the effective formation of cognitive activity is greatly facilitated by the use of an activity approach in the process of learning a foreign language.

Key words: educational and cognitive activity, development, activity approach, components of educational and cognitive activity, justification.